

OLYMPOS DAĞI ETEKLERİNDEKİ PRUSA (BURSA) SİKRESİNDEKİ THERME İLE İLİŞKİLİ OLARAK

MÜKERREM (USMAN) ANABOLU

Iulia Mamae adına basılmış olan Olympos Dağı eteklerindeki Prusa (Bursa) sikkelerinden biri, üçgen alınlıklı kıvrık arşitravlı bir bina cephesi gösterir. Tetrasylos olan bu cephe, karşı karşıya duran uzanmış yatmış iki kadın figürünün arkasında yer almıştır. Kadınların dirseklerinden birinin altına yerleştirilmiş olan testilerden su akar. Çok benzediği halde bu cephe, bir tapınak cephesi değildir. Betimlemeyi yorumlayan Reinach, bina cephesini "tetrasylos portiko", kadın figürlerini de "dirseklerinin altındaki vazolardan su akan ırmak tanrıları" olarak tanıtır¹. Halbuki ırmak tanrıları, genellikle erkek olarak gösterilirler. Nitekim "Fluss und Meergötter auf Griechischen und Römischen Münzen" adlı makalenin yazarı olan Imhoof-Blumer, figürleri "kaynaklarının yakınında yer alan nymphe'ler" olarak yorumlar² (Res. 1).

Gücünü yazıtları tarayarak çıkarmış olduğu bilgilerden alan L. Robert'in üzerinde durmuş olduğu olasılık, akla daha yakın gelir. Olympos Dağı eteklerindeki Prusa'da Νυμφων veya θερμα λωεζρα adını taşıyan bir kaplıca, kaplıcada da θερμα βασιλικη (Therma Basilica) adını taşıyan ünlü bir therme vardır. Iulia Mamae sikkesinde, bu therme gösterilmiş olabilir³.

Νυμφων veya θερμα λωεζρα, kaplıca olarak ününü günümüzde de sürdüren Çekirge'den başka bir yer değildir. Buradaki Eski Kaplıca'da Roma dönemi ve Bizans dönemi kalıntıları saptanmıştır. Durmadan değiştirilmiş olduğundan, bu kuruluşun ilk durumu hakkında fikir edinemiyoruz⁴.

¹ Waddington, Babelon, Reinach, *Recueil Général des Monnaies Grécques d'Asie Mineure*, c. I/4 (Paris, 1912), s. 595, No. 143, lev. CII/10.

² Imhoof-Blumer, Fluss und Meergötter auf Griechischen und Römischen Münzen, Personifikationen des Gewässer, *Revue Suisse de Numismatique*, c. XXIII (1924), s. 173-421.

³ Robert, Sur un type monétaire de Prousa de l'Olympe et sur des epigrammes, *Hellenica*, c. II (1946), s. 94-102, lev. 1.

⁴ Der Kleine Pauly, c. IV (München, 1979), s. 1203'deki Dörner tarafından yazılmış olan "Prusa ad Olympum" maddesine bakınız.

O zamanlar Pythia adını taşıyan Yalova Kaplıcası da, Prusa'ya yakındır. Roma İmparatoru Constantinus, Pythia'ya gelip kaplıcadan yararlanmıştı. Constantinus, Pythia'da, bir sağlık kuruluşu ile bir kilise inşa ettirmiştir (Res. 2). Annesi Helena'nın inşa ettirmiş olduğu Helenopolis şehri de buralardadır⁵. Bizans İmparatoru Iustinianus da, Pythia'da bir saray ile su kemerleri inşa ettirmiştir. M.S. 525'te, İmparatoriçe Theodora'nın, yanındaki 4000 kişi ile beraber bir kaplıcaya gelmiş ve buraya bir hayli büyük bağışta bulunmuş olduğu bilinir⁶. Bu kaplıca, eğer Prusa'daki kaplıca değilse Pythia Kaplıcası olmalıdır.

Ek olarak, Çınarcık'ın Çamlık mevki ile Koruköy'ün arasında, bir Bizans dönemi Therme'inin kalıntısı vardır. Buraya gelen sıcak su, artık gelmez olmuştur, lâkin denizin içerisindeki bir yerde kaynamayı sürdürür (Res. 3).

⁵ *Der Kleine Pauly*, c. II (München, 1979), s. 988/989'daki Hanslık tarafından yazılmış olan "Helena" maddesine bakınız. Mansel tarafından yazılmış olan *Yalova Kılavuzu* (İstanbul, 1936), s. 6-9, kapsamlı bir çalışmadır. Bu sonucunda, zengin bibliyografya da verilmiştir.

⁶ Mansel, *Adı Verilmiş Olan Eser*, s. 9-14'e bakınız.

Res. 1 - Iulia Mamae Sikkesindeki Betimleme.

Res. 2 - Karanlık Kilise.

Res. 3 - Çamlık Mevkii ile Koruköy Arasındaki Bizans Therme'i.

